

Dosarul nr. 2ra-183/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: V. Holban)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: L. Bulgac, V. Sîrbu, V. Buhnaci)

ÎNCHEIERE

31 martie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Dumitru Mardari
Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Boianovschi Arseni, reprezentat de avocatul Petru Bălănel,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Boianovschi Arseni împotriva Nataliei Panuș, intervenienți accesorii notarul public Stog Maria și Agenția Servicii Publice cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii, constatarea faptului acceptării succesiunii, declararea nulității parțiale a certificatului de moștenitor legal, recunoașterea dreptului de moștenitor legal asupra cotei-părți, radierea dreptului din registrul bunurilor imobile, recunoașterea și înregistrarea dreptului de proprietate asupra cotei-părți,

împotriva deciziei din 09 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a admis apelul declarat de Panuș Natalia, s-a casat integral hotărârea din 28 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, și s-a emis o hotărârea nouă de respingere a acțiunii ca neîntemeiată,

c o n s t a t ă:

La 04 octombrie 2018 Boianovschi Arseni a depus cerere de chemare în judecată împotriva Nataliei Panuș, intervenienți accesorii notarul public Stog Maria și Agenția Servicii Publice cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii, constatarea faptului acceptării succesiunii, declararea nulității parțiale a certificatului de moștenitor legal, recunoașterea dreptului de moștenitor legal asupra cotei-părți, radierea dreptului din registrul bunurilor imobile, recunoașterea și înregistrarea dreptului de proprietate asupra cotei-părți.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că la XXXXX a decedat bunica, pe linia paternă, Boianovscaia Parascovia, iar la XXXXX a decedat tatăl său Boianovschi Vitali.

A reținut că în perioada 13 aprilie 2016 – 11 septembrie 2017 s-a aflat peste hotarele Republicii Moldova, în Germania, îngrijind de bunica, pe linia maternă, Kobez Elena, născută la XXXXX.

La 11 septembrie 2017 a revenit în Republica Moldova, iar la sosire la aeroportul internațional Chișinău, a fost reținut și plasat în arest, întru ispășirea pedepsei penale stabilite prin sentința din 16 iunie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, unde până în prezent este deținut în Penitenciarul nr. 4 Cricova.

A susținut reclamantul că despre decesul tatălui său Boianovschi Vitali a cunoscut când se afla în detenție, constituind circumstanțe întemeiate de imposibilitate să se prezinte la notar în termen pentru a depune cerere de acceptare a succesiunii în calitate de moștenitor legal de gradul I.

La 28 martie 2018 de către administrația Penitenciarului nr. 4, a fost permisă vizita notarului Belicesco Oleg în incinta penitenciarului pentru autentificarea procurii nr. XXXXX, prin care a oferit împuterniciri Vioricăi Stroevicei și lui Dumitru Stratan, dreptul de ai reprezenta interesele în procedura succesorală și realizarea dreptului de moștenitor legal.

La 03 aprilie 2018 Stratan Dumitru, în baza procurii nr. XXXXX, a depus, din numele său în calitate de moștenitor legal, la notarul Maria Stog cerere privind acceptarea masei succesoriale rămase după decesul tatălui Boianovschi Vitali.

La 06 aprilie 2018 prin răspunsul nr. 107, notarul Maria Stog i-a comunicat că la 19 septembrie 2017 la cererea pârâtei Panuș Natalia, care a fost soția defunctului Boianovschi Vitali, a fost deschis dosarul succesoral nr. XXXXX, iar la 06 decembrie 2017 ultimei i-a fost eliberat certificatul de moștenitor legal nr. XXXXX.

A notat reclamantul că averea succesorală rămasă după decesul lui Boianovschi Vitali era compusă din cota-parte deținută în devălmășie împreună cu Boianovscaia Parascovia (decedată la XXXXX), din apartamentul nr. XXXXX, din str. XXXXX.

Conform extrasului din Registrul bunurilor imobile nr. XXXXX din 29 septembrie 2017, dreptul de proprietate asupra apartamentului nr. XXXXX, din XXXXX, la situația din 29 septembrie 2017, îl dețineau Boianovscaia Parascovia și Boianovschi Vitali.

A reținut Boianovschi Arseni că după decesul bunicii Boianovscaia Parascovia (XXXXX) nu a fost deschis dosar succesoral, precum și averea succesorală a acesteia nu a fost testată.

La 06 decembrie 2017 notarul Stog Maria a eliberat certificat de moștenitor legal nr. XXXXX pe numele defunctului Boianovschi Vitali asupra 1/2 cote-părți din proprietatea comună în devălmășie – apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX. Tot, la aceeași dată – 06 decembrie 2017, notarul Stog Maria a eliberat certificat de moștenitor legal nr. XXXXX pe numele defunctei Boianovscaia Parascovia asupra 1/2 cote-părți din proprietatea comună în devălmășie din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX.

În certificatul de moștenitor legal nr. XXXXX din 06 decembrie 2017, eliberat pe numele pârâtei Panuș Natalia, notarul Stog Maria a făcut constatare de fapt cu valoare juridică privind acceptarea succesiuni de către defunctul Boianovschi Vitali asupra 1/2 cote-părți din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, deținută de defuncta Boianovscaia Parascovia.

Mai mult ca atât, notarul Maria Stog a determinat unicul moștenitor legal asupra întregului patrimoniu succesoral, pe Panuș Natalia, prin eliberarea pe numele acesteia a certificatului de moștenitor legal nr. XXXXX din 06 decembrie 2017.

Iar, la 07 decembrie 2018 Panuş Natalia, în temeiul certificatului de moştenitor legal nr. XXXXX din 06 decembrie 2017, a înregistrat la organul cadastral teritorial Chişinău dreptul de proprietate asupra întregului bun imobil - apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX.

Totodată, a menţionat Boianovschi Arseni că la 07 mai 2018, prin intermediul avocatului Pentru Bălănel, s-a adresat cu cerere notarului Stog Maria, prin care a solicitat includerea lui în certificatul de moştenitor, în calitate de moştenitor legal, asupra 1/2 cote-părţi din averea succesorală rămasă după decesul tatălui Boianovschi Vitali, precum şi rectificarea certificatului respectiv conform situaţiei de fapt şi de drept.

Întru soluţionarea litigiului pe cale extrajudiciară, la 10 mai 2018, prin intermediul avocatului Petru Bălănel, s-a adresat cu cerere pârâtei Natalia Panuş, solicitând să i se atribuie în natură 1/2 cotă-parte din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, ce i se cuvine din averea succesorală rămasă după decesul lui Boianovschi Vitali, iar în cazul imposibilităţii de a-i transmite în natură, să i se achite echivalentul bănesc al acestei părţi, însă nu s-a soldat cu succes.

De asemenea, prin răspunsul nr. 163 din 23 mai 2018, notarul Stog Maria i-a comunicat despre imposibilitatea modificării sau anulării a certificatului de moştenitor legal eliberat pe numele Nataliei Panuş, menţionând că litigiile apărute între moştenitori se examinează de către instanţa de judecată.

A notat reclamantul că bunul succesoral - apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, a fost obţinut în proprietate de către tatăl său Boianovschi Vitalie şi bunica Boianovscaia Parascovia în temeiul contractului de schimb nr. XXXXX din 10 noiembrie 2000, încheiat în urma divorţului, pe de o parte între mama sa Stroevici Viorica şi pe de altă parte între Boianovschi Vitali şi Boianovscaia Parascovia, prin care s-a făcut schimb de apartamente.

Căsătoria între Boianovschi Vitali şi Panuş Natalia a fost înregistrată la XXXXX.

Consideră reclamantul că actele notariale urmează a fi parţial declarate nule din motiv că contravin circumstanţelor de fapt, care au fost incorect apreciate, fiind în consecinţă emise contrar legii şi încălcat principiul egalităţii cotelor-părţi a moştenitorilor legali.

A remarcat Boianovschi Arseni că despre desemnarea Nataliei Panuş, în calitate de unic moştenitor legal al averii succesorală rămasă după decesul lui Boianovschi Vitalie, a aflat la data de 06 aprilie 2018, întreprinzând toate măsurile necesare pentru a soluţiona litigiul pe cale amiabilă, inclusiv a propus Nataliei Panuş semnarea unui acord de mediere privind recunoaşterea lui ca moştenitor şi partajarea averii succesorală în cote-părţi egale.

Despre faptul că după decesul Parascoviei Boianovscaia (decedată la XXXXX) nu a fost deschis dosar succesoral, precum şi că averea succesorală a acesteia nu a fost testată, de asemenea a aflat la data de 06 aprilie 2018.

Conform art. 1557 din Codul civil, (în redacţia legii în vigoare la momentul adresării în judecată), certificatul de moştenitor se eliberează după 6 luni din ziua deschiderii succesiunii, în orice timp. Certificatul de moştenitor se eliberează până la expirarea termenului de 6 luni dacă notarul dispune de suficiente dovezi că, în afară de

persoanele care solicită eliberarea certificatului, nu există alți moștenitori. Termenul de 6 luni este un termen de prescripție, iar nu de decădere, expirarea acestuia nu duce la pierderea vocației succesoriale, a dreptului de succesiune în sine, dar numai a facultății de a accepta succesiunea.

Consideră reclamantul că prin răspunsul nr. 107 din 06 aprilie 2018, se constată faptul că notarul Maria Stog a cunoscut despre existența lui ca unic moștenitor legal de gradul I a defunctului Boianovschi Vitali, însă cu toate acestea a eliberat la 06 decembrie 2017 pe numele Nataliei Panuș certificatul de moștenitor legal nr. XXXXX.

Totodată, a reținut reclamantul că la actele notariale anexate la răspunsul nr. 107 din 06 aprilie 2018, se regăsește scrisoarea notarului Stog Maria din 10 noiembrie 2017 adresată dânsului, prin care a fost informat despre deschiderea dosarului succesoral și că i s-a acordat termen până la 01 decembrie 2017 pentru a depune cerere de acceptare a succesiunii, pe care însă dânsul nu a recepționat-o.

A susținut că presupusa scrisoare din 10 noiembrie 2017 urma a fi recepționată de către el la data de 13-14 noiembrie 2017, (zilele de 11-12 noiembrie 2017 au fost zile de odihnă). Cu toate acestea, notarul l-a limitat în termen de 16 zile să se prezinte pentru a-și realiza drepturile de acceptare a succesiunii, cu atât mai mult, că legislația în vigoare prevede că acest drept urmează a fi realizat în termen de 6 luni din ziua deschiderii succesiunii.

La rândul său, pârâta Natalia Panuș a acceptat succesiunea asupra întregii averi succesoriale, în lipsa refuzului lui la dreptul său succesoral, acționând în mod ilegal, direct, având un interes de a acapara un bun patrimonial la care nu are nicio atribuție legală, deposedându-l astfel de moștenirea legală a patrimoniului ce a aparținut tatălui său Boianovschi Vitali.

Mai mult ca atât, notarul Stog Maria a eliberat la data de 06 decembrie 2017 certificatul de moștenitor legal nr. XXXXX, privind dreptul de proprietate asupra 1/2 cote-părți din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, pe numele defunctei Parascoviei Boianovscaia din data de XXXXX.

La fel, la 06 decembrie 2017 notarul Maria Stog a eliberat pe numele defunctului Boianovschi Vitali certificatul nr. XXXXX privind dreptul de proprietate asupra 1/2 cote-părți din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX.

A susținut reclamantul că notarul Maria Stog, în mod tacit, la data de 06 decembrie 2017, a determinat ca unic moștenitor legal al averii succesoriale al defunctei Boianovschi Parascovia, compusă din 1/2 cotă-parte din proprietate asupra apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, pe defunctul Boianovschi Vitali.

Astfel, la data de 06 decembrie 2017 notarul Maria Stog, contrar prevederilor art. 1519 alin. (1) din Codul civil, care statuează că termenul de acceptare a succesiunii poate fi prelungit doar de către de către instanța de judecată, l-a repus pe defunctul Boianovschi Vitali în termenul de acceptare a masei succesoriale rămase după decesul Parascoviei Boianovscaia încă din data de XXXXX, determinându-l pe ultimul ca unic moștenitor legal, fapt prin ce se constată că notarul eronat a determinat cercul de moștenitori legali.

Consideră Boianovschi Arseni că dânsul, fiind nepotul pe linie dreaptă a bunicii decedate Boianovscaia Parascovia, urma să moștenească averea succesorală a acesteia, compusă din 1/2 cotă-parte din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, iar Panuș Natalia la rândul său nu deținea calitatea de moștenitor al defunctei Boianovscaia Parascovia și nu era îndreptățită să invoce care-va drepturi succesoriale.

Respectiv și averea succesorală a decedatului Boianovschi Vitali, compusă și din 1/2 cotă-parte din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, urma să fie moștenită în cote-părți egale de către dânsul și Panuș Natalia, ambii fiind moștenitori legali de clasa I, or, conform art. 1500 alin. (1) lit. a) din Codul civil, în cazul succesiunii legale, moștenitori cu drept de cotă egală sunt: de clasa I – descendenții (fiii și fiicele celui ce a lăsat moștenirea, la fel și cei născuți vii după decesul lui, precum și cei înfiați), soțul supraviețuitor și ascendenții privilegiați (părinții, înfietorii) celui ce a lăsat moștenirea.

Conform art. 1516 alin. (2) – (4) din Codul civil, succesiunea este acceptată de succesori indiferent de faptul dacă este testamentară sau succesori legală. Succesiunea se consideră acceptată când moștenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declarație de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral. Dacă succesoriul a intrat în posesiunea unei părți din patrimoniu, se consideră că a acceptat întregul patrimoniu, oriunde s-ar afla și din ce ar consta.

Iar, reieșind din prevederile art. 1519 din Codul civil, când cel chemat la moștenire nu și-a exercitat în termenul prevăzut de lege dreptul de a alege între acceptarea sau renunțarea la moștenire, va putea fi repus în termen de către instanța de judecată, numai dacă se constată că neexercitarea în termen a dreptului de opțiune se datorează unor motive temeinice.

A indicat Boianovschi Arseni că în legătură cu prescripția dreptului de opțiune succesorală, nu a putut să-și exercite dreptul de opțiune, neexercitarea acestuia s-a datorat faptului că s-a aflat peste hotarele Republicii Moldova, antrenat în îngrijirea bunicii bolnave pe linia maternă, iar la revenirea în țară a fost arestat, aflându-se până în prezent în penitenciar. Toate aceste evenimente pot fi calificate ca motive întemeiate în care moștenitorul nu și-a putut exercita dreptul de opțiune.

A susținut reclamantul că în urma admiterii cererii de repunere în termen, succesibilul redobândește dreptul de opțiune succesorală pentru a avea la dispoziție un termen în care să-și exercite dreptul de opțiune succesorală astfel încât să aibă posibilitatea opțiunii între a accepta moștenirea sau a renunța la ea.

Consideră reclamantul că își expune vocația de acceptare a succesiunii după decesul lui Boianovscaia Parascovia și Boianovschi Vitali și urmează a fi recunoscut ca moștenitor legal asupra 3/4 cote-părți din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, cu nr. cadastral XXXXX, care este compusă din 1/2 cotă-parte din imobil ce aparține defunctei Boianovscaia Parascovia și cealaltă 1/2 cotă-parte din imobil ce aparține lui Boianovschi Vitali, iar părții Natalia Panuș urmează să-i revină 1/4 cotă-parte din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, compusă din 1/2 cotă-parte din 1/2 cotă-parte deținută de Boianovschi Vitali.

De asemenea, urmează a fi declarat parțial nul certificatul de moștenitor legal eliberat pe numele Nataliei Panuș nr. XXXXX din 06 decembrie 2017 de către notarul

Stog Maria, cu păstrarea după pârâtă a dreptului de moștenire asupra 1/4 cotă-parte din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, rămasă după decesul lui Boianovschi Vitali.

În contextul enunțat, Boianovschi Arseni a solicitat, admiterea acțiunii, prelungirea termenului de acceptare a succesiunii asupra bunurilor rămase după decesul lui Boianovschi Vitali și Boianovscaia Parascovia, constatarea faptului acceptării succesiunii asupra bunurilor rămase după decesul lui Boianovschi Vitali și Boianovscaia Parascovia, declararea nulității parțiale a certificatului de moștenitor legal eliberat pe numele lui Panuș Natalia nr. XXXXX din 06 decembrie 2017 de către notarul Stog Maria, cu păstrarea după pârâtă a dreptului la moștenire asupra 1/4 cotă-parte din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, rămasă după decesul lui Boianovschi Vitali, recunoașterea dreptului lui de moștenitor legal asupra 3/4 cote-părți din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, rămasă după decesul tatălui Boianovschi Vitali și bunicii Boianovschi Parascovia, radierea dreptului de proprietate din Registrul bunurilor imobile asupra 1 (una) cotă-parte din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, moștenit de către Panuș Natalia în urma decesului soțului Boianovschi Vitali, recunoașterea și înregistrarea în Registrul bunurilor imobile dreptul de proprietate asupra 3/4 cotă-parte din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, nr. cadastral XXXXX.

Prin hotărârea din 28 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă parțial acțiunea depusă de Boianovschi Arseni. S-a prelungit cu 6 luni termenul de acceptare a succesiunii de către Boianovschi Arseni rămasă după decesul tatălui Boianovschi Vitalie. S-a declarat nul certificatul de moștenitor legal nr. XXXXX eliberat la 06 decembrie 2017 de către notarul public Stog Maria lui Panuș Natalia asupra averii succesoriale rămasă după decesul lui Boianovschi Vitalie și Boianovscaia Parascovia. În rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prima instanță a reținut drept întemeiată pretenția reclamantului privind prelungirea termenului de acceptare a succesiunii asupra bunurilor rămase după decesul lui Boianovschi Vitali, or, din actele cauzei cert s-a stabilit că în perioada 13 aprilie 2016 - 11 septembrie 2017, (perioadă în care a decedat Boianovschi Vitali – XXXXX) Boianovschi Arseni s-a aflat peste hotarele Republicii Moldova, fapt confirmat prin informația prezentată de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, iar din informația parvenită de la Departamentul Instituțiilor Penitenciare reclamantul, Boianovschi Arseni a fost deținut în instituțiile penitenciare începând cu 11 septembrie 2017 până în prezent.

Cât privește pretenția înaintată de Boianovschi Arseni privind prelungirea termenului acceptării succesiunii după decesul bunicii Boianovschi Parascovia, prima instanță a considerat-o neîntemeiată, or, Boianovscaia Parascovia a decedat la data de XXXXX, pe când reclamantul s-a aflat peste hotarele țării în perioada de 13 aprilie 2016 – 11 septembrie 2017, nefiind prezentate de către ultimul probe de aflare a lui în imposibilitate de acceptare a succesiunii în termenul prevăzut de lege de până la plecare din țară și anume până la data de 13 aprilie 2016.

De asemenea, prima instanță, cu trimitere la prevederile 281 alin. (2) lit. f), art. 282, art. 284 din Codul de procedură civilă, a considerat neîntemeiată cerința

reclamantului de constatare a faptului acceptării succesiunii asupra bunurilor rămase după decesul lui Boianovschi Vitalie și Boianovscaia Parascovia, or, reclamantul nu a putut argumenta instanței de judecată modul de acceptarea succesiunii și probele care demonstrează intrarea în posesiunea patrimoniului succesoral sau a unei părți al lui.

Cu referire la pretenția reclamantului privind declararea nulă a certificatului de moștenitor legal nr. XXXXX din 06 decembrie 2017 eliberat pe numele Nataliei Panuș de către notarul Stog Maria, cu păstrarea după pârâtă a dreptului la moștenire asupra 1/4 cotă-parte din ap. XXXXX, str. XXXXX, rămasă după decesul lui Boianovschi Vitali, prima instanță, cu trimitere la prevederile art. 220, art. 1499 alin. (1), art. 1500, art. 1501, din Codul civil (în redacția legii până la modificările din 01 martie 2019), a stabilit că Boianovschi Arsenii, este nepotul pe linie dreaptă a decedatei Boianovscaia Parascovia, și fiul defunctului Boianovschi Vitali, care au deținut în proprietate apartamentul nr. XXXXX situat în XXXXX, în baza contractului de schimb nr. XXXXX din 10 noiembrie 2000.

Respectiv, moștenitorul legal al defuncților Boianovschi Vitali și Boianovschi Parascovia este Boianovschi Arseni, motiv din care pârâta Panuș Natalia nu deține calitatea de moștenitor legal al defunctei Boianovscaia Parascovia și nu poate să solicite drepturi succesoriale, având dreptul de a pretinde doar la averea succesorală a decedatului Boianovschi Vitali, compusă din 1/2 cotă-parte din apartamentul nr. XXXXX, din str. XXXXX.

Totodată, la actele cauzei nu au fost anexate probe ce ar confirma faptul acceptării succesiunii rămase după Boianovschi Parascovia de către Boianovschi Vitali și includerea cotei-părți a bunului litigios în patrimoniul lui Boianovschi Vitali pentru ca acesta să fie transmis prin succesiune lui Nataliei Panuș în baza certificatului de moștenitor legal nr. XXXXX eliberat la data de 06 decembrie 2017.

Din considerentele enunțate, prima instanță a considerat întemeiată pretenția reclamantului privind declararea nulității certificatului de moștenitor legal nr. XXXXX din 06 decembrie 2017 eliberat de către notarul Stog Maria pe numele Nataliei Panuș asupra averii succesoriale rămase după decesul lui Boianovschi Vitalie și Boianovscaia Parascovia, ca fiind emis contrar prevederilor legale și anume, a fost transmis un bun pe cale succesorală fără a fi inclus în masa succesorală a defunctului.

Cu privire la solicitarea reclamantului de a-l recunoaște în calitate de moștenitor legal asupra 3/4 cote-părți parte din apartamentul nr. XXXXX, str. XXXXX, rămas după decesul tatălui Boianovschi Vitalie și bunicii Boianovschi Parascovia, prima instanță a considerat-o neîntemeiată. Or, instanța de judecată nu dispune de abilitarea substituirii notarului, care în baza hotărârii urmează să elibereze moștenitorului legal Boianovschi Arseni certificatul de moștenitor legal asupra averii succesoriale rămase după decesul bunicii Boianovscaia Parascovia și tatălui Boianovschi Vitali, acestuia fiind admisă doar cerința în ceea ce privește prelungirea termenului cu 6 luni de acceptare a succesiunii rămase după decesul tatălui Boianovschi Vitalie, iar careva temeieri suplimentare privind constatarea dreptului de proprietate nu au fost invocate.

În rest, acțiunea în partea cerințelor cu privire la radierea dreptului de proprietate din registrul bunurilor imobile asupra 1 cotă-parte din apartamentul nr. XXXXX, din

str. XXXXX, moștenit de către Panuș Natalia în urma decesului soțului Boianovschi Vitali, și recunoașterea și înregistrarea în registrul bunurilor imobile dreptul de proprietate asupra 3/4 cotă-parte după Boianovschi Arseni și dreptul de proprietate asupra 1/4 cotă parte după Panuș Natalia din bunul imobil în litigiu, prima instanță le-a considerat neîntemeiate, deoarece nu au survenit temeiurile prevăzute în art. 499 din Codul civil (în redacția legii până la 01 martie 2019), or, potrivit normei date de drept, acordul de voință dintre părți lipsește, totodată aceste cerințe fiind subsecvente cerinței privind recunoașterea dreptului de proprietate, care a fost respinsă ca neîntemeiată, motiv din care și acestea au fost respinse. De asemenea, nu a fost întrunită condiția privind radierea prevăzută de art. 504 din Codul civil.

La 21 noiembrie 2019 Panuș Natalia a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 11 ianuarie 2020 a fost depus supliment la cererea de apel, solicitând admiterea acesteia, casarea integrală din 28 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii.

Prin decizia din 09 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de Panuș Natalia, s-a casat integral hotărârea din 28 octombrie 2019 și s-a emis o hotărâre nouă de respingere a acțiunii depuse de Boianovschi Arseni ca neîntemeiată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a motivat soluția prin faptul că în baza contractului de schimb nr. XXXXX din 10 noiembrie 2000, Boianovscaia Parascovia și Boianovschi Vitali (bunica și respectiv tatăl reclamantului/intimat Boianovschi Arseni) au devenit proprietarii apartamentului nr. XXXXX situat în XXXXX.

Instanța de apel a reținut că Boianovschi Arseni este fiul lui Boianovschi Vitali, din prima căsătorie, cu Stroevici Viorica, iar Panuș Natalia este a doua soție a lui Boianovschi Vitali, căsătorie fiind înregistrată la XXXXX de către OSC Centru mun. Chișinău.

La data de XXXXX, a decedat Boianovscaia Parascovia, iar la data de XXXXX a decedat Boianovschi Vitali.

Cu trimitere la prevederile art. 1432 alin. (3), art. 1440 alin. (1), art. 1499 alin. (1) lit. a), art. 1500 alin. (1) lit. a), art. 1516 alin. (3) și (4) din Codul civil, (în redacția legii până la 01 martie 2019), instanța de apel a reținut că după decesul lui Boianovscaia Parascovia - XXXXX și a lui Boianovschi Vitali - XXXXX, la data de 19 septembrie 2017 a fost deschis dosar de succesiune nr. XXXXX, iar la data de 06 decembrie 2017 notarul Stog Maria i-a eliberat Nataliei Panuș, certificatul de moștenitor legal nr. XXXXX, cu privire la dreptul de proprietate asupra apartamentului nr. XXXXX, cu numărul cadastral XXXXX, situat în XXXXX.

Totodată, a reținut instanța de apel că la cererea privind acceptarea averii succesoriale rămase după decesul lui Boianovschi Vitali, notarul Stog Maria a înregistrat dosarul succesoral în Registrul dosarelor succesoriale, la data de 19 septembrie 2017 cu nr. XXXXX, iar la data de 29 septembrie 2017, în Monitorul Oficial a fost publicat anunț despre deschiderea dosarului succesoral în urma decesului lui Boianovschi Vitali.

La caz, instanța de apel a considerat neîntemeiată hotărârea primei instanțe cu privire la prelungirea lui Boianovschi Arseni a termenului de acceptare a succesiunii, or, deși la data de 10 noiembrie 2017, notarul Stog Maria a expediat în adresa

reclamantului Boianovschi Arseni o scrisoare de informare despre expirarea termenului de depunere a cererii de acceptare a moștenirii și i s-a acordat un termen suplimentar până la data de 01 decembrie 2017, totuși nici până la data respectivă, nu au parvenit alte cereri de acceptare a succesiunii.

Mai mult ca atât, reclamantul Boianovschi Arseni atât în prima instanță, cât și în apel, nu a prezentat probe concludente și pertinente privind imposibilitatea reală de a depune cerere la notar privind deschiderea dosarului succesoral sau de acceptare a averii succesorale, or, deși acesta a invocat faptul că în perioada 13 aprilie 2016 – 11 septembrie 2017 nu s-a aflat pe teritoriul Republicii Moldova, totuși despre decesul tatălui ar fi aflat la revenirea în Republica Moldova, adică la 11 septembrie 2017, când a fost reținut și plasat în detenție pentru ispășirea pedepsei penale.

Nu a fost reținut argumentul reclamantului precum că abia la 28 martie 2018, cu permisiunea administrației Penitenciarului, a fost permisă vizita notarului Belicesco Oleg pentru autentificarea procurii de reprezentare a intereselor sale în procedura succesorală. Or, deși despre decesul tatălui său - Boianovschi Vitali, reclamantul Boianovschi Arseni a aflat la 11 septembrie 2017, (necătînd la faptul că la data de 29 septembrie 2017 notarul Stog Maria a publicat în Monitorul Oficial anunțul despre deschiderea succesiunii), precum și că la data de 10 noiembrie 2017, i s-a comunicat repetat despre deschiderea succesiunii, cererea privind acceptarea succesiunii după decesul tatălui său, a fost depusă de către reprezentantul reclamantului abia la 03 aprilie 2018.

A conchis instanța de apel că faptul că la momentul decesului tatălui Boianovschi Vitali, reclamantul Boianovschi Arseni nu s-a aflat pe teritoriul Republicii Moldova, iar la revenirea în țară acesta a fost reținut de către organele de poliție și plasat în penitenciar, unde se află pana în prezent, nu are tangență cu omiterea termenului de acceptare a succesiunii, or, cunoscând despre decesul tatălui său survenit la XXXXX, Boianovschi Arseni s-a adresat la notar cu cerere prin care a solicitat să fie inclus în cercul moștenitorilor, peste aproximativ 11 luni.

Nu au fost reținute nici argumentele lui Boianovschi Arseni precum că până la eliberarea certificatului de moștenitor legal nr. XXXXX din 06 decembrie 2017, notarul Stog Maria ar fi perfectat alte doua acte cu privire la moștenirea de către defunctul Boianovschi Vitali a cotelor-părți din apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, de la Boianovscaia Parascovia. Or, în circumstanțele în care după decesul bunicii Boianovscaia Parascovia nu a fost deschis dosar succesoral, iar Boianovschi Vitali a acceptat succesiunea prin posesie, notarul Stog Maria întemeiat a aplicat prevederile art. 370 din Codul civil, determinând fiecărui coproprietar în mod egal a câte 1/2 cote-părți, iar moștenitorul celei de a doua 1/2 cote-părți din bunul imobil ce aparținea Parascoviei Boianovscaia, fiind declarat Boianovschi Vitali, în temeiul art. 1516 din Codul civil.

Pe final instanța de apel a concluzionat că argumentele invocate de reclamantul/intimat Boianovschi Arseni în cererea de chemare în judecată nu pot constitui o justificare pentru prelungirea termenului de acceptare a succesiunii, or, chiar și în conformitate cu prevederile art. 38 al Legii nr.1453 din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, Boianovschi Arsenii putea expedia în adresa notarului public cererea

privind acceptarea succesiunii prin intermediul oficiului poștal sau a altor mijloace de comunicare, precum și să solicite acordarea, perfectarea actelor solicitate la locul de aflare, drept de care ultimul însă nu s-a folosit.

Cu atât mai mult, reclamantul nu a prezentat probe incontestabile prin care s-ar demonstrat faptul că a întreprins toate acțiuni de înregistrare a dânsului în cercul de moștenitori legali, în termenul stabilit, iar notarul neîntemeiat i-ar fi refuzat să-l includă în calitate de moștenitor.

La 30 noiembrie 2020 Boianovschi Arseni, reprezentat de avocatul Petru Bălănel, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei din 09 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, cu menținerea hotărârii din 28 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

În motivarea recursului Boianovschi Arseni a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, apreciind arbitrar probele administrate, cu interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept material.

A indicat recurentul că instanța de apel nu a ținut cont de faptul că procedura instrumentată de notarul Stog Maria a dosarului succesoral deschis după decesul lui Boianovschi Vitali a fost realizată într-o perioadă foarte restrânsă, în termen de mai puțin de 2 luni (48 de zile), având în vedere că la data de 19 septembrie 2017 a fost înregistrată declarația Nataliei Panuș privind acceptarea succesiunii, iar la data de 06 decembrie 2017 a eliberat deja pe numele ultimei certificatul de moștenitor legal nr. XXXXX asupra întregii averi succesoriale.

Consideră recurentul că acțiunile nominalizate sunt datorate faptului că Panuș Natalia cunoștea despre aflarea lui în detenție și cu scopul de a-l lipsi, ca fiind unicul fiul al lui Boianovschi Vitali, de partea succesorală, și însușirea unipersonală a întregii averi succesoriale și în comun cu notarul Stog Maria, au admis limitarea termenului de realizare a drepturilor succesoriale ale lui.

Instanța de apel a ignorat faptul că la actele cauzei lipsește confirmarea comunicării și recepționării de către el a scrisorii notarului Stog Maria din 10 noiembrie 2017 privind deschiderea dosarului succesoral și depunerea cererii de acceptare a succesiunii. Or, despre decesul tatălui său Boianovschi Vitali a aflat când a fost plasat în arest, adică după data de 11 septembrie 2017. Procedura notarială de deschidere a dosarului succesoral a fost înregistrat la notar la 19 septembrie 2017, iar cererea sa de acceptare a succesiunii a fost înregistrat la notar abia la 03 aprilie 2018, în termen de 5 luni de la data presupusă a comunicării notariale (10 noiembrie 2017).

La fel, instanța de apel a ignorat faptul că în perioada 13 aprilie 2016 – 11 septembrie 2017 s-a aflat peste hotarele Republicii Moldova, iar la 11 septembrie 2017, revenind în țară, a fost reținut și plasat în detenție întru ispășirea pedepsei penale stabilite prin sentința din 16 iunie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani. Respectiv, scrisoarea din 10 noiembrie 2017 expediată de către notarul Stog Maria la adresa XXXXX, nu a fost recepționată de către el și nici la adresa penitenciarului nu a fost expediată o astfel de notificare. Prin urmare, nu a cunoscut despre deschidere dosarului succesoral.

Consideră recurentul că este eronată concluzia instanței de apel că dânsul în conformitate cu prevederile art. 38 din Legea nr. 1453 din 08 noiembrie 202 cu privire la notariat, urma să depună cerere de acceptare a succesiunii prin intermediul oficiului poștal, or, normele legii respective obligă notarul să stabilească identitatea persoanei care solicită îndeplinirea actului notarial în baza actelor de identitate, prin prezența fizică a acestuia în fața notarului.

Este eronată și concluzia instanței de apel precum că la 29 septembrie 2017 notarul Stog Maria a publicat în Monitorul Oficial anunțul despre deschiderea succesiunii și se prezumă că dânsul trebuia să cunoască despre faptul dat, deoarece el a fost plasat în detenție în instituția penitenciară pentru ispășirea pedepsei începând cu 11 septembrie 2017, iar în instituția penitenciară deținuții nu au acces la Monitorul Oficial.

La fel, este lipsită de temei legal argumentul instanței de apel precum că dânsul nu a prezentat probe concludente și pertinente privind imposibilitatea reală de depunere a cererii la notar privind deschiderea dosarului succesoral sau de acceptare a averii succesoriale, or, orice act notarial este perfectat doar contra plată, care include taxa de stat, precum și onorariul notarului, iar în cazul solicitării perfectării actelor solicitate la locul de aflare a solicitantului, onorariul notarului constituie o valoare dublă, aspect care nu a fost supus dezbaterii judiciare.

Instanța de apel nu a creat posibilități egale, suficiente și adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru demonstrarea tuturor circumstanțelor de fapt și de drept, ceea ce denotă niște erori care au adus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

A remarcat recurentul că instanța de apel l-a lipsit de dreptul de a prezent probe în susținerea poziției sale în procesul dat de judecată, cauza fiind examinată superficial.

Totodată, prin răspunsul nr. 3/1-B-3301/20 din 09 noiembrie 2020 eliberat de Administrația Națională a Penitenciarelor, se confirmă faptul că dânsul în perioada 11 septembrie 2017 – 01 februarie 2018 a executat pedeapsa cu închisoare, astfel în perioada 11 septembrie 2017 – până la 05 octombrie 2017 a executat pedeapsa în Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău, din 05 octombrie 2017 – până la 16 noiembrie 2017 în Penitenciarul nr. 4 Cricova, și din 16 noiembrie 2017 – până la 01 februarie 2018 în Penitenciarul nr. 13 Chișinău, iar în perioada ispășirii pedepsei nu a fost încadrat în câmpul munci remunerate și nu a beneficiat de careva venituri.

Din confirmarea menționată rezultă că o perioadă de 3-5 luni a fost deținut în mai multe locuri de detenție, ceea ce atestă un impediment de a solicita notarului perfectarea actelor solicitate la locul de aflare în contextul în care urma a fi stabilită o dată acceptabilă de către notar cu consimțământul administrației penitenciarului respectiv.

Astfel, cert se confirmă că dânsul s-a aflat în imposibilitate reală de a depune cerere la notar privind acceptarea averii succesoriale rămase după decesul tatălui Boianovschi Vitali, în termenii prescriși, în situația în care dânsul în perioada 11 septembrie 2017 – 01 februarie 2018 s-a aflat în detenție, în diferite penitenciare.

Instanța de apel nu a supus controlului judiciar acțiunile notarului Stog Maria la emiterea certificatelor notariale nr. XXXXX și nr. XXXXX din 06 decembrie 2017 cu privire la dreptul de proprietate asupra a câte 1/2 cote-părți din proprietate comună din

apartamentul nr. XXXXX din str. XXXXX, pe numele defuncților Boianovschi Vitali și Boianovscaia Parascovia.

Consideră recurentul că de către notarul Stog Maria a fost viciată procedura de emitere a certificatelor cu privire la dreptul de proprietate asupra cotei-părți din proprietate comună în devălmășie, or, la caz ambii coproprietari fiind decedați, iar norma legală prevăzută la art. 66 din Legea cu privire la notariat, condiționează emiterea certificatului doar la cererea moștenitorilor care au dreptul la succesiune. Pe când Panuș Natalia nu deține calitatea de moștenitor legal al averii succesorală a Parascoviei Boianovscaia.

A menționat Boianovschi Arseni că, fiind nepotul pe linie dreaptă a defunctei Boianovscaia Parascovia și fiul defunctului Boianovschi Vitali, este unicul moștenitor legal al acestora, iar Panuș Natalia nu deține calități de moștenitor legal al defunctei Boianovscaia Parascovia și nu poate să solicite drepturi succesorală, având dreptul de a pretinde doar la averea succesorală a soțului defunct Boianovschi Vitali.

Este eronată concluzia instanței de apel că Boianovschi Vitali a acceptat averea succesorală rămasă după decesul mamei Boianovscaia Parascovia prin intrarea în posesie asupra 1/2 cote-părți din bunul imobil în litigiu și includerea acestei cote-părți în patrimoniul lui Boianovschi Vitali, care ulterior a fost transmis prin succesiune Nataliei Panuș în baza certificatului de moștenitor legal nr. XXXXX din 06 decembrie 2017. Or, la actele cauzei nu se atestă probe justificative care să demonstreze faptul dat.

Cu atât mai mult, în cazul în care succesorul a acceptat în mod tacit moștenirea, intrând în posesiunea patrimoniului succesoral sau a unei părți a lui, notarul la cererea acestuia urmează să elibereze certificat de moștenitor legal, pe când la caz nu atestă așa dovezi. Prin urmare, Boianovschi Vitali nu și-a realizat dreptul la vocația succesorală.

A susținut recurentul că 1/2 cotă-parte din apartamentul în litigiu deținută de Boianovscaia Parascovia, decedată la XXXXX, nu putea să constituie parte componentă din averea succesorală rămasă după decesul lui Boianovschi Vitali, or, dreptul succesoral al acestuia asupra 1/2 cote-părți ce a aparținut mamei sale, a încetat odată cu decesul lui.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia la 09 septembrie 2020.

Din actele cauzei rezultă că decizia motivată a instanței de apel a fost expediată în adresa lui Boianovschi Arseni la 21 septembrie 2020 (f.d. 183), însă nu se atestă date când a fost recepționată de către recurent.

Totodată, Boianovschi Arseni a indicat în cererea de recurs că a luat cunoștință cu decizia instanței de apel la data de 02 octombrie 2020.

Astfel, recursul declarat la 30 noiembrie 2020, este în termen.

La 23 decembrie 2020 în adresa Nataliei Panuș, notarului public Stog Maria și Agenției Servicii Publice a fost expediată copia recursului declarat de Boianovschi Arseni, reprezentat de avocatul Petru Bălănel, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referințelor (f.d. 207).

La 13 ianuarie 2021 Panuş Natalia a depus referință, solicitând să fie considerat inadmisibil recursul declarat de Boianovschi Arseni, cu menținerea deciziei din 09 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău.

A invocat intimata că recursul declarat de Boianovschi Arseni nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Alte referințe nu au fost depuse.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile și obiecțiile din referința depusă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Boianovschi Arseni, reprezentat de

avocatul Petru Bălănel, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recurs nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat asupra deciziilor instanțelor de apel are caracter nedevolutiv și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție notează că conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (*cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr. 26561/1995*), pe când în recursul depus de Boianovschi Arseni, reprezentat de avocatul Petru Bălănel, asemenea aspecte nu se regăsesc.

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Boianovschi Arseni, reprezentat de avocatul Petru Bălănel, ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de Boianovschi Arseni, reprezentat de avocatul Petru Bălănel, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Dumitru Mardari

Mariana Pitic